Ч. 29. Pocztowa należytość opłacona ryczałtem. Львів, неділя 14. липня 1929. Рік XXXI.

Виходить що тижня в неділю.
Адреса редакції і адміністрації: „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.
Телеф. Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА
Орґан Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.
Телеф. Друкарні: 29-26.

За підставу нашої сили.

Поставмо перед собою питання: що було би, колиб людина поставила все своє життя на карту випадку? Купилаб, приміром, за останні свої гроші льос і з заложеними руками чекалаб, коли на той льос виграє тисячі і стане багатою... — Це булаб пропаща людина. Щасливі випадки є дуже й дуже рідкі, за те нещастя людей, які не находять сил і енерґії боротися з тяжкими життєвими умовинами, приносить кожний день, кожна хвилина.

Таке є в життю окремої людини. А хіба в життю громади, в життю народу діється інакше? Таксамісінько! Нарід, який здається на льос, на ласку долі — пропащий нарід. Його завсіди обмотають, використають, знищать інші, сильніші народи. *І наше лихо — лихо українського народу — також пішло найбільше з того, що ми покладали надії на щасливий випадок — „якось то буде“.* А те „якось то буде“ приносило нам завсіди несподіванки, нещастя за нещастями, і тримало нас у довговічній неволі. І якщо ми хочемо жити, хочемо вибитись з неволі, хочемо бути панами своєї волі, то в першу чергу мусимо покінчити з тим „якось то буде“. *Не „якось то буде“, а так мусить бути, як ми цього хочемо, як нам треба!*

Дехто в нас сумнівається, чи можемо ми так робити, як хочемо, чи вистарчить в нас сил, щоби власними силами побороти наше лихо. Вернімся знов до окремої людини: що діється з тою людиною, яка не вірить у свої сили, щоби побороти трудноші життя? То є нещаслива людина; кінець її буває дуже сумний. А думаєте з нашим народом було би інакше, якби так нараз всі заразилися такою слабістю? На щастя наш народ не належить до слабодухів. Більше того — наш нарід видав таких своїх героїв, які сміло зрівняються з найбільшими героями світу. *Наша слабість, а разом з тим і лихо не з того виходять, що ми слабодухи, а лише з того, що ми не видосконалили способів, якими треба боротися з лихом.* Ми не зуміли нашої великої сили зібрати біля одного завдання, ми не вміли нашою силою орудувати. Коротко кажучи — ми не були належно зорґанізовані.

От і тепер: здається вже нас вчили і били, і вчать і бють, і вже ніби ми дечого й навчилися. А киньмо оком в якийнебудь бік нашого громадського життя: — всюди браки, помилки, незгода, незадоволення... Не то, що в цілому народі нема якогось ладу, але навіть там, де вже ніби всі однаково думають, творять одну партію — і там якийсь нелад і там нема того, що мусить бути в орґанізації, без чого не може бути громадської сили, нема наказу і його виконання. Коли хто потішає себе, що, мовляв, це не тільки в нас, але й у других те саме, то це дуже мізерна потіха. Нашому народові користи з того мало.

Ми тяжкі до орґанізації. Нам трудно по німецьки чи по анґлійськи намітити собі якусь ціль, виробити плян і вперто, часами цілими роками, десятиліттями, через ціле своє життя виконувати той плян; — а може ще в спадку оставити його дітям, внукам. Наша праця була завсіди доризочною — від випадку до випадку. Приміром: пройшли якісь вибори і слава Богу, — можемо відпочати, поки наспіють другі. Не дивниця, що й наслідки нашої праці так само доривочні — часом гірші, часом кращі, але ніколи не такі, щоб нас могли зовсім задовольнити.

Треба з приємністю відмітити, що в останніх часах замітна в нас все таки поправа. Хочби в тому, що щораз частіше чуємо про потребу сильної орґанізації і бачимо певну роботу в тому напрямі. Били нас, то били, але нарешті ми таки вчимось. Сьогодня в нас на дуже багато скріпла віра в те, що таки наша праця не змарнується, що наші великі жертви не пропали на марне, що ми таки зближаємось до своєї народньої мети.

В нашому народі на землях під Польщею найбільший тягар народньої роботи лежить на нашій партії — на Українському Національно-Демократичному Обєднанню. Ми часто це повтаряємо, але рахуємо, що того ніколи не буде за багато. *Бо це мусить війти в кість і кров кожного члена Обєднання, бо це мусить збудити в кожного свідомість, що й обовязок його є найбільший.* Бо це мусить кожному підсказати, що наша партія мусить мати найбільшу силу, що в неї мусить бути найсправніша орґанізація, що ми перші мусимо викорінити в себе оте нещасливе „якось то буде“. Ми перші мусимо вести плянову роботу, а в пляновій роботі, в орґанізації мусить бути лад, мусить бути постанова-наказ і його виконання. Не може в нас бути сумнівів, чи щось нам вдасться чи ні, чи орґанізація виконає своє завдання, чи ні. *Завдання мусить бути ясне, виразне, постанова рішуча, а виконання певне.*

Підставою нашої сили є наша орґанізація. Підставою орґанізації — є орґанізаційний статут. Коли він буде переведений в життя, то *для нашої орґанізації не буде такого завдання, якого в рамах можливости ми не виконалиб.* Тепер наш орґанізаційний статут, який вже розіслано на місця, доповнено так, як того вимагало життя. Про ті доповнення і їх значіння напишемо окремо. А покищо статут мусить бути на місцях вивчений, а найдалі осінню цього року наша орґанізація мусить бути такою, як представляє її наш новий орґанізаційний статут. *Бо* — підкреслюємо — *це є підстава нашої сили, а разом з тим запорука успіхи нашої тяжкої праці.*

Ще про нечуваний визиск українських рільних робітників.

Дня 16. червня писали ми про те, як визискує наших рільних робітників дідич в Стшельцах. Тепер подаємо докладніші відомости про це.

З доручення Головного Секретаріяту УНДО поїхав дня 29. червня ц. р. посол Володимир Кохан до маєтности Стшельце, щоби на місці провірити умовини праці і життя занятих там рільних робітників українців. Одна з наших дівчат по дорозі пізнала посла Кохана по вишиванці і вже на протязі кількох хвилин зійшлося до посла Кохана до сотні людей.

Посол Кохан ствердив слідуюче: Робітники українці походять з любачівського повіту, з громад: Дахнів, Німстів, Руда, Жуків, Новесело, Залуж, Чесанів, Улазів, Олешиці, Фрайфельд і Гораєць. Звербував їх мешканець Улазова Перегальскі, занятий на фільварку Стшельце вже здавна. Очевидно вербував він людей з припоручення заряду фільварку, та в його імени подав умови праці: подрібний виказ артикулів живности, мила і т. п. і готівкова платня 2·50 зл. для парубків і 2·10 зл. для дівчат денно. Умову приняли обі сторони на двірци в Олешицях, де Перегальскі її відчитав в присутности всіх зібраних. Цю умову заряд фільварку зломив негайно по приїзді робітників на місце, бо управитель заявив, що буде платити парубкам по 1·60 зл,, а дівчатам по 1·40 зл. денно. Це викликало обурення серед робітників, які через два дні не йшли на роботу. Заряд почав ломити страйк голодом і коли люди не діставали довший час ніякої їди, то по неволі мусіли стати на роботу, бо не мали за що вернути до дому. Це сталося 16. травня ц. р.

Робота тріває там від год. 5·30 рано до 8·30 вечером, значить — 15 годин денно! Обіцювана їм двогодинна обідова перерва ніколи не дотримується. Заряд фільварку просто в страшний спосіб використовує сили кожнього робітника. Перш усього сама праця не має характеру днівки, як подавала умова, але є свого роду акордовою. Наставники вимірюють щоденно для кожного робітника її виконати, хочби вона переходила його сили. Для фізично слабших нема обідової пори, нема найменчого відпочинку. Таких затримується при праці на полі до того часу, хочби в ніч, поки вони назначеної роботи не викінчать. А як поводяться з нашими робітниками, доказом цього факт, що тільки один з наставників Мархван побив дотепер аж 18 дівчат! Щодо словесних зневаг, то вже нічого й говорити.

Мешканеві умовини препогані: частина робітників мешкає в хлівах, де перед тим стояли свині. Харч з початку був неможливий і ледви в останніх днях дещо поправився. Нездібних до праці не відпускається домів, як Анну Жук, що перебула довший час в шпитали і Марію Кійко.

Посол Кохан в рішучий спосіб запротестував перед зарядом фільварку за нечуване тепер нікуди в цивілізованому світі поступовання з робітниками і впевнив робітників, що Українська Парляментарна Репрезентація в найближчих днях поробить всі можливі заходи перед компетентними чинниками, щоби українські рільні робітники зі Стшельц отримали належну і повну винагороду та відплату за важкі переживання в дідичівських лабетах.

Страйк у Лисятичах і Пукиничах продовжується.

Переговори щодо умов праці. Відправа сельробам.

Дня 30. червня ц. р. відбулась в Стрию спільна нарада працедавців-посесорів, представників дібр кн. Любомирського, повітового старости і страйкового комітету селян. Комітет домагався обмеження часу праці від 8 год. рано до 8. вечером з двогодинною перервою на обід від 12—3 год., і платні 4 зол. для чоловіків і 2.50 зол. для жінок. Працедавці згодились на час праці, але давали плату чоловікам 3 зол., а жінкам 1.50 зол. Врешті комітет згодився на 3 зол. для чоловіків, а для жінок домагався 1.80 зол. Посесори згодились би на таку плату для жінок, колиб вони приходили на роботу одну годину вчасніше. До згоди не прийшло і страйк тріває далі. Селяне тепер спокійні і певні, що все таки діб'ються поліпшення своєї заробітної платні.

Страйковий комітет є в постійному звязку з послом Максимовичем. Як відомо, в Лисятичах і Пукиничах крутились сельроби і хотіли використати тяжке становище селян для своєї сельробівської роботи. Коли селяне зрозуміли їх зазіхання і від них відвернулись, то це дуже занепокоїло сельробів. На місце знов поїхали сельробівські посли, щоби рятувати наловлені душі. Посол Вальницький приїзджав і як в себе в хаті командував, щоби йому відчинили салю „Народнього Дому“. Коли йому відповіли, що то так не йде, що на це треба згоди виділу, то він зневажливими словами обкидав найповажнішого селянина — громадського присяжного, провізора церкви і заступника голови читальні Олексу Берника. Потім хотів влаштувати віче під голим небом, але на ту пору надїхав зі Стрия голова страйкового комітету Василь Дармохвал і дав послови сельробови належну відправу. Побачив посол-сельроб, що селяне твердо стоять при своїх українських послах і відїхав до Львова як непишний.

Мало землі і ту хочуть врізувати.

Повітовий комітет „Ліґи оборони повєтшней паньства“ задумав заложити в околиці Борислава, на ґрунтах сіл Губичі і Баня, площу для літаків (аеродром). Дрогобицьке староство письмом з 28. травня ц. р. назначило комісію для розслідження намічених теренів на ту площу. Комісія мала відбутися 28. червня , але відложено її до 2. липня. Селяне виступили проти вивласнення своїх ґрунтів, яких їм і без того бракує. Справа стала досить гостра і з того приводу були навіть арешти. На інтервенцію посла Максимовича арештованих випущено.

Тепер цею справою і далі опікується на бажання селян пос. Максимович. Чим скінчиться намірене вивласнення селянських ґрунтів на „льотніско“, годі передбачити.

Рільничі страйки в Бібреччині.

Визиск праці рільних робітників у маєтках графа Мицельського в Бібреччині примусив робітників добиватись поліпшення платні страйком. Застрайкували в селах: Юшківці, Бориничі, Чорний Острів, Борусів і Городище всі поденні робітники і двірська служба. Боротьба за поліпшення умов праці найшла повне зрозуміння в народніх масах і ні на страйковому терені ні в околиці не найшлося страйколомів, які ослаблювалиб ту боротьбу.

Це зрозуміння в народі і солідарність страйкуючих причинились до того, що страйк пройшов спокійно і закінчився для робітників корисно. Страйк тривав всього кілька днів і закінчився 28. червня підписанням умови праці. Умову підписав страйковий комітет, управитель дібр ґрафа, інспекторат праці і староста з Бібрки. На підставі тої умови обмежено час праці до 8 годин, за той час робітники дістають по 2.40 зол., а робітниці по 2 зол. і за надвишку годин праці 10-процентовий додаток до платні. Є це майже подвійна платня за 8 год. праці, яку діставали робітники перед страйком за працю від ранку до ночі. За кошення сіна добились робітники 4—5 копиці, а за збірку збіжжа 12-ий сніп і 24-ий за вязання за машиною. Підписано також вигідну окрему умову для двірської служби.

Під кінець червня застрайкували рільні робітники в Бринцях Заг., де зарібкова платня була ще менша, як в маєтках ґр. Мицельського. Страйковий комітет поставив діличові домагання робітників, але той їх не приняв і шукає за страйколомами. Це йому не поможе, хіба лиш загострить страйк, який мусить врешті покінчитися перемогою робітників. Бо хтож піде працювати панові цілий день за 1—1.20 зол.?

Вислід рільних страйків є доброю наукою для наших селян, чого може доконати орґанізованість і солідарність.

Ерекціональне поле для дяків.

Митрополичий Ординаріят оголосив такий розпорядок:

Поручається оо. деканам можливо найскорше скликати деканальну раду й обговорити приділ ерекціонального поля для дяків у всіх парохіях як матерних так й дочерних. Рада дек. возьме під увагу скількість поля ерекц. даної парохії і приділить після того певну скількість поля (до 5 моргів або висше) з означенням парцелі й обшару для дяка. Поле призначене для дяка купує церков. Декан виступає яко делеґат Ординаріяту, а парох є стороною продаючою. Церков відступає це поле до ужитку кожночасному дякови як нагороду за повнення дяківських обовязків. *Без огляду на то, чи контракт буде довершений чи ні, приказується віддати поле дякови до ужитку вже до осени 1929 року.*

Завважується, що приділене поле дякови не може бути ні неужитком ні надто віддалене від села: воно має бути дня нього засобом до життя.

Визначена скількість поля для дяка в кождій місцевости має бути затверджена М. Ординаріятом; тому, що скількість поля залежить від стану церкви і ерекції. ОО. декани з радою дек. зроблять тут свої предложення щодо купна продажі, які належить надіслати найдалі до кінця серпня ц. р.

Стрілецькі поминки в Товстенькім.

Конфіската львівського староства. Ревізії. Справа опиниться перед судом.

Обширні відомости про цьогорічні стрілецькі поминки в Товстенькім сконфіскувало львівське староство в „Свободі“ і в „Новім Часі“. Про них довідається наше ширше громадянство тоді, коли справа опиниться в суді. Після тих поминок доносять нам про ревізії в читальнях „Просвіти“ і товариствах „Луг“ в Коцюбинчиках і Кривенькім. В Коцюбинчиках забрано українські прапори і 6 стрілецьких і козацьких шапок, які вживалися підчас вистав, а в Кривенькім забрано статути, книжки і лугові відзнаки „Лугу“. Посол Заваликут і деякі громадяне подали вже особисті справи до суду, а крім того пос. Заваликут збирає всі матеріяли і докази з сумних подій підчас поминок, щоби поробити певні кроки перед вищими властями.

Збирають гроші на Виленщину.

Адміністраційна влада заборонила цілий ряд збірок на наші народні потреби і цілі. Ті заборони пояснюються тим, що населення є перетяжене грошовими видатками. В тойже час деякі старости вже порозсилали обіжники в справі збірки на голодуючих на Виленщині і такі збірки будуть по наших селах переводити.

Такі урядові збірки є завсіди підмазані політичними цілями і мабуть лиш тому запроваджується їх на наших землях для далекої Виленщини в той час, коли не дозволяється збірок на наші власні пекучі потреби.

Нагінка на Соколи і Луги.

Розвязання товариств у Белзщині.

Львівське воєвідство розвязало руханково-пожарничі товариства Соколи в Белзі, Костяниці, Ваневі і Осердові та Луги в Будинині і Махнівку, всі в сокальському повіті. За причину розвязання цих товариств подано „брак статутової діяльности“ і „переступлення статутових уповнень“. На диво, саме ті розвязані товариства були найбільше діяльні і все брали участь при пожежах. Сокальське староство закидує їм, що не брали участи при пожежах у місцевостях, віддалених на 20 кільометрів. Тимчасом пожеж у тих місцевостях, де є згадані товариства, навіть не було видно. Крім того закинено цим товариствам, що робили вправи на військовий спосіб, хоч це були тільки вправи пожарничим знаряддям.

Проти зарядження львівського воєвідства внесено рекурси до міністерства внутрішних справ.

Процес комуністів.

Кого засудили і за що?

Перед трибуналом присяжних суддів у Львові відбувалася майже три тижні розправа проти 21 комуністів, арештованих при кінці жовтня минулого року. Закидували їм державну зраду і приналежність до комуністичної партії Західної України. Всі обвинувачені крім одного не признавалися до комуністів, хоч розправа виказала, що вони займалися комуністичною пропаґандою і брали за це великі гроші. Розуміється, що до ходить о легку наживу, там жили перші, отже й в цьому процесі судили з малими виїмками самих жидів.

Присяжні судді заперечили питання щодо головної зради, зате потвердили приналежність до комуністичної партії, наслідком чого 12 обвинувачених засуджено на кари від 1 до 4 літ вязниці. Між засудженими є 9 жидів. Новий показчик, хто хоче старшувати над українським народом у проповідуваному більшовицькому „раю“.

Оцінка світових урожаїв.

Жнива заповідаються добре.

Міжнародній рільничий інститут у Римі оголосив свою оцінку сьогорічних урожаїв на основі помічень з липня і половини червня. Найкращі жнива передбачує в Польщі, Чехословаччині й почасти в Австрії. Гірше заповідаються жнива в полудневo-східній Европі (Румунія, Угорщина і Балкан), де гостра зима наробила найбільше шкоди. На заході Европи в полудневих краях жнива заповідаються краще як у північних. Взагалі сьогорічні жнива в Европі не будуть дуже добрі, але ліпші від середних.

Жнива в північній Америці повинні бути кращі як торік, особливо в Канаді, що мала лихі збори. Зате з полудневої земної півкулі приходять дуже добрі вісти.

По широкому світі.

ВІЙСЬКОВИЙ ЗАГОВІР В РУМУНІЇ викрила букарештенська поліція. Заговірники хотіли арештувати цілий уряд Маніва і проголосити військову диктатуру. Слідство викрило, що заговірники забезпечились в зброю з військових складів. Арештовано багато офіцирів, а ціла букарештенська залога стоїть в поготівлі.

АНГЛІЙСЬКО-РАДЯНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ в справі навязання дипльоматичних і торговельних взаємин стрічаються з трудноцами. Налаштування зносин з Радянщиною домагається програма лейбуристів (партії праці) і новий англійський уряд готов це зробити, однак під умовою, що більшовики зобовяжуться не мішатись в анґлійські внутрішні справи та занехати всяку аґітацію в Індіях та інших анґлійських кольоніях. На таку умову більшовики не годяться і хотілиб навязати зносини з великобритійською державою без ніяких зобовязань. Анґлія не хоче про це навіть говорити, бо має сумний досвід сперед недавного часу, коли більшовики хотіли викликати в Анґлії революцію. Справа залежить тепер від анґлійсько-американського порозуміння, яке також належить до завдань нової анґлійської політики.

ТРОЦЬКИЙ ХОЧЕ ВЧИТИСЯ. Вигнаний більшовицький провідник Троцький сидить дальше в Царгороді і просить знову анґлійський уряд, щоби позволив йому поселитись в Анґлії. Обіцює, що не буде робити ніякої аґітації, тільки буде приглядатись анґлійським порядкам, бо вірить, що в Анґлії може багато навчитись.

РЕВОЛЮЦІЯ В МЕКСИКУ не скінчилась хоча між мексиканським і ватиканським (папським) урядом підписано недавно договір, що мав зробити конець релігійній боротьбі. Бої між повстанцями і урядовими військами вибухли на ново. Урядові війська перемагають. Провідника повстанців Дедреза взято в полон і розстріляно. Одночасно шириться бандитизм. Урядові війська зловили 23 бандитів, що напали були на одну оселю і вбили одного мешканця. Всіх покарано смертю, а їх тіла повішено на телеґрафічних стовпах.

Польські справи.

Перед непевним завтра.

Справа державної господарки і рішення державного трибуналу в процесі бувшого міністра скарбу Чеховича, обвинуваченого за переступлення державного буджету на 566 міліонів, стала тепер осею, довкола якої крутиться тепер внутрішна політика Польщі. Рішення державного трибуналу, що переказав справу Чеховича назад соймови, обі противні сторони, сторонники уряду і польські опозиційні партії стараються обернути в свою користь. Сторонники уряду хотілиб матицю неприємну справу вже погребаною, а противна сторона домагається скликання зараз на початку осени соймової сесії, що булаб посвячена головно справі Чеховича.

Що зробить з цим фантом уряд, годі збагнути, хоч про розвязання сойму та переведення нових соймових виборів ще цього року говориться загально. Бо з другої сторони видко познаки, що уряд зачинає поважно рахуватись з думкою сойму, якого так ненавидить. Міністер скарбу Матушевський виголосив недавно промову, в якій заповів зменшення державних видатків на 150 міліонів. Цікаве, що ощадности хоче перевести у видатках на залізниці, на просвіту і рільні реформи! Значить коштом просвіти і рільничих інтересів поправляється державну господарку.

Одночасно уряд вніс до соймової канцелярії три законопроекти на додаткові кредити в сумі коло 10 міліонів. Значить, уряд вже не розпоряджається самовільно державними грішми і згідно з конституцією хоче перевести нові видатки за згодою сойму. А як так, то видко, що сойм йому таки потрібний.

Що правда, сойму уряд потрібує перш усього до зміни конституції і це булаб головна справа, якою малиб занятися тепер посли, а щойно на випадок, якби вони ставились дальше до неї неприхильно, сойм мав би бути розвязаний. Соймовий маршалок Дашинський написав в одній ґазеті з цього приводу ось що: „Чи є де така країна на світі, в якій таку справу казали би парляментови полагодити під загрозою його розвязання та вживаючи понижування парляменту? Якжеж сойм має занятися справою зміни конституції, коли вже після першого читання погрожують послам репресіями?“ Все таки марш. Дашинський має надію, що в Польщі буде ще уряд, який потрафить працювати згідно зі соймом.

А покищо сойм стоїть перед непевним завтра.

Вічовий рух.

На Сокальщині почався вічевий рух великим повітовим вічем в Сокали 15. квітня ц. р. Посол Кохан на протязі травня відбув цілий ряд районових орґанізаційних віч і нарад. Він обїхав громади: Шмитків, Боянчі, Мошків, Гатовичі, Себечів, Савчин, Лещків, Боратин, Тартаків місто, Тартаків село, Тартаковець, Розджалів, Первятичі, Спасів, Сілець, Пархач, Стенятин, Барані Перетоки, Скоморохи, Свитазів, Варяж місто і село, Лубів, Корків, Сулимів, Костятин, Гільче, Яструбичі, Поздимир, Радванці, Корчин, Воловин, Тишиця і Гоголів.

Любачівщина. 3. червня відбулося численне повітове віче в Любачеві. Звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації та реферат на орґанізаційні теми виголосив посол Кохан.

Чесанівщина. 4. червня відбулося велике районове віче в Чесанові. Звіт з діяльности УПР склав посол Іван Ліщинський, а орґанізаційний реферат виголосив посол Кохан. Районове віче в Олешичах не відбулося по причині зливного дощу. Віче відложено на пізніше.

Угнівщина. Заходами окружного Народнього Комітету Угнівщини відбулося 6-го травня велике віче в Угнові. Реферував посол Кохан.

Равщина. 13-го червня відбулося заходами Повітового Народнього Комітету Равщини велике районове віче в Камянці Лісній. Реферував посол Кохан. У вічу взяли участь ґрупки сельробівців і „русских“. Посол Кохан напятнував в своїй промові руїнницьку роботу цих протиукраїнських уґруповань, але з їх сторони не впав ні один голос протесту. Вони поволі навертаються і скоро будемо бачити їх при праці в рядах борців за права нації. Віче покінчилося ухваленням повного довіря Укр. Парл. Репрезентації.

Рудеччина. Посол Гринь Тершаковець відбув ряд посольських справоздавчих віч в Рудеччині і Мостищині. Дня 2. червня відбулося віче в Монастирци. 9. червня у Беньковій Вишні заборонила поліція. Віче відбулося щойно 16. червня на подвірю Олекси Пастуха мимо погроз місцевих поляків, що розібють віче. Дня 13. червня відбулося віче в Кубайовичах на площі біля читальні. 17. червня на повітовому вічу в Мостиськах реферували посли Гринь Тершаковець, д-р Біляк і сенатор о. Татомир. 24. червня відбулося віче рано в Чайковичах на площі біля читальні, а тогож дня пополудні в селі Погірцях в домі кооперативи. Крім цього посол Тершаковець, як голова філії „Сільського Господаря“ в Комарні, відбув в місяці червні ряд зборів і свят Кружків „Сільського Господаря“ по селах Комарнянщини.

Рогатинщина. Дня 9. червня відбулося справоздавче віче в селі Лучинцях. На віче явилося около 700 учасників місцевої і сусідніх громад. Справоздання з діяльности Укр. Парл. Репрезентації зложив посол Кузик. Зібрані рясними оплесками одобрювали поступовання УПР. Комісар староства кілька разів переривав послови промову. По вічу вічевики на чолі з бандерією відпровадили посла до сусіднього села Бабухова та щиро-сердечно дякували йому, що приїхав та поінформував зібраних про працю У. П. Р.

Перемишлянщина. Дня 13. червня скликано віче в селі Куровичах. На вічу було около 2000 людей з Курович і сусідніх сіл. Промовляли сенатор Троян і посол Кузик. Від влади прибув староста Колодій з трьома постерунковими. Перед вічем староста обходив господарства місцевих громадян та накладав адміністраційні кари. Це не відстрашило громадян, які явилися на віче масово. Головою віча вибрано д-ра В. Левицького, адвоката з Глинян. Підчас промови посла Кузика староста розвязав віче і силою розігнав присутніх. Посли оголосили довірочну нараду в читальні. Староста обставив дім читальні поліціянтами і не впустив нікого на подвіря.

Жидачівщина. 22. червня відбулося велике віче в місточку Берездівцях. Промовляли сенатор Троян і посол Кузик. Віче старалися розбити члени місцевого „Стшельца“, але енерґічна постава наших молодих вічевиків повчила їх і мабуть на будуче вони не будуть пробувати розбивати українських віч. Піднести годиться, що мало-свідоме до недавна місточко своїми силами побудувало читальню „Просвіти“, до якої горнуться молодь і старші.

Косівщина 23. червня відбулося велике віче в Жабю, скликане косівською повітовою орґанізацією Обєднання. Промовляли посли Паліїв і Кузик. На другий день відбулося віче в селі Пістині. Промовляв посол Кузик. Того самого дня відбулося віче в селі Рожнів. Промовляв посол Паліїв. Віча на Косівщині відзначуються масовістю. Прим. в Жабю було до 2000 людей. Дуже численні були й інші віча.

Брідщина. Дня 23. червня відбулося віче в селі Суходоля в салі читальні. Промовляв посол Вислоцький. Тогож дня пополудні уладив посол Вислоцький друге віче в Бучині, де відбув відтак з визначнішими громадянами ще довірочну нараду.

Скільщина. В Підгородцях 23. червня посли Максимович і Великанович складали посольські звіти перед дуже численно зібраними селянами з чотирьох сусідніх громад. Вечером відбувся святочний концерт в честь Івана Франка, на якім виголосив промову посол Великанович. Піднести треба, що громадяне того села є добрими патріотами, горнуться радо до громадянської праці, чого доказом є гарна читальня „Просвіти“, кооператива і молочарня. Багато праці вкладає тут місцевий селянин Ст. Щур, який по повороті з Чех творить досвідні поля і впроваджує до господарки найновіші господарські способи.

В Крушельниці і Корчині відбули оба названі посли віча 24. червня. В обох громадах було велике число слухачів і незвичайне заінтересовлення народніми справами. Обі громади мають дуже свідоме селянство, мають власні читальняні будинки і Сокіл. У всіх трьох громадах селянство ухвалювало з одушевленням довіря Українській Парляментарній Репрезентації, а крім цього ухвалювало резолюції в справах суспільно господарчих і в справах викладової мови в наших школах.

Ходорівщина. Дня 26-го червня відбулося велике справоздавче віче в Ходорові, на якому промовляли посли Целевич, Кузик і сенатор Троян. Віче ухвалило відповідні резолюції в справах шкільній та земельній, а також окрему резолюцію про повне довіря та подяку послам і сенаторам Обєднання за їх дотеперішню діяльність. Присутні жалувалися на адміністраційні власти, а зокрема на поліцію, яка переслідує кооперативних робітників.

Сумна доля Ярославщини.

Дня 16. червня заїхав посол Антін Максимович у Крамарівку, село віддалене 26 км. на захід від Ярослава, і відбув там перше взагалі українське віче. Незавидна доля селян-бідняків українців цього села. До війни на 400 хат було ще поверх половини українців греко-католиків. В селі була тільки наша церква, побудована ще перед 400 роками і навіть латинники ходили до неї. В часі війни побудовано для тих латинників косцюлок, прийшов до села ксьондз і почав з місця ловлю душ. Тепер дійшло до того, що українців гр.-католиків остало ледви четвертина. Латинський ксьондз Януш, при помочі війта Рокітовського і 2 учительок польок веде непереборчиву акцію латинізації і ополячення. Женихів мішаного подружжа обіцянками безплатних шлюбів, старших безплатним винаймом поля, дітей цукорками переводить побожний ксьондз у свої метрики. Нетерпимість до нашого обряду посувається до цього, що бідним вдовицям грозиться (війт) відібранням допомогової ренти за втрату мужів на війні, разв раз наклеплюючи в голову: „Бєжеш польскі пєньондзе, пшеходзь на польскі обжондек“. Польські діти в суперечках кричать до української дітвори на дорозі: „забєрай сі, то польска дроґа“. Наші бідняки живуть під цим терором, одначе своєї прадідної віри не зрікаються, а ще скріплюються в національній свідомости. Тепер підтримує їх морально орґанізаційною працею о. Михайло Цолта, який щойно недавно прибув до Крамарівки.

Нічого дивного, що крамарівчане від години 6-ої веч. до 12-ої в ночі просиділи пильно на вічу і ловили жадно кожне слово посла Максимовича, який в присутний спосіб розказував їм про наше минуле, про змагання українського народу до кращої долі, про значіння просвітньої, економічної і політичної орґанізації і т. д. Підбадьорені на дусі розходилися пізно в ніч старі і молоді з запевненням, що кріпко будуть держатися своєї національности і віри.

Громадяне Крамарівки плянують побудовання Народнього Дому, де містилися би потрібні народні установи, тільки що засобів матеріяльних у них мало. Наше патріотичне громадянство повинно зрозуміти важке положення громадян Крамарівки, відгукнутися на їх потребу і прийти їм з матеріяльною допомогою, посилаючи жертви на будову на руки о. М. Цолти, адміністратора Крамарівки, п. Порохник, к. Ярослава.

——o——

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Від 15. липня ц. р. мають одномісячну відпустку: *посол о. пралат Куницький Леонтій* з округи Тернопіль, *посол Іван Ліщинський* з округи Львів і *посол Іван Блажкевич* з округи Стрий. Всі громадські справи на адресу тих пп. послів направляти в часі їх відпустки до „Народньої Канцелярії“ у Львові, вул. Косцюшка 1 А.

НОВИНКИ.

— **Політичний процес** проти б. Січових Стрільців в Бережанах. В середу, дня 10. липня розпочався перед окружним судом в Бережанах політичний процес проти 31 б. січових стрільців за приналежність до тайного товариства. Зимою 8 б. січових стрільців пробувало в слідчому арешті під замітом державної зради, але опісля прокуратор виготовив акт обвинувачення в напрямку приналежности січових стрільців до тайного товариства. Процес січових стрільців буде другим з черги цего року політичним процесом в Бережанах. Як відомо, перший процес ведено проти бережанських Луґів.

— **Заборонені видавництва.** Міністерство внутрішних справ заборонило в останньому часі присилати до Польщі українські брошури: „Великі роковини України“, „Державна Нація“ і „Гуцульський курінь“. Крім того заборонено присилати орґан проводу українських націоналістів „Розбудова Нації“, журнал „Робітничо-селянська Правда“, що виходить в Ужгороді, український журнал, що виходить французькою мовою в Парижі, „Світ Молоді“ з Вінніпеґу (Канада) і 4 журнали з Рад. України.

— **Нова филя дорожнечі** наступає на горожан Польщі. Підвишку товарової тарифи на залізницях затвердила вже рада міністрів і на введення її в життя недовго прийдеться ждати. Підвишка має принести державному скарбови коло 150 міліонів зол. Розуміється, що наслідком цеї залізничої підвишки подорожіють всі товари. Одночасно фабрики цукру постаралися про підвишку свого товару. з днем 8. липня ц. р. цукор подорожів на 10 проц.

— **Скарги на залізницях.** Міністерство шляхів зарядило, щоби на всіх залізничих стаціях Польщі була книга зажалень, до якої подорожні можуть вписувати скарги на ріжні непорядки на залізници, на неправильне поведення залізничої служби супроти публики і т. п. Залізничі дирекції мають полагоджувати такі скарги найпізнійше до одного місяця.

— **Бурливе літо.** Над цілою середущою Европою шаліли 5. липня ц. р. страшні бурі з градом, громами і хмароломами. В цілій Німеччині, Чехії, Австрії та західній Польщі бурі наробили великої шкоди на полях, городах і лісах, зруйнували багато будинків, понищили телеґрафічні дроти, а в декотрих сторонах поперевертали навіть залізничі потяги в руху. Не обійшлось без численних жертв у людях.

— **Стріляють до селян.** Двірський гаєвий з Пятничан пов. Бібрка стрілив до селянина Максима Василюка зі Серник і тяжко його ранив. Василика перевезено до шпиталю. Причиною було те, що Василик хотів відобрати свою корову, яку гаєвий заняв з двірського становища.

— **Циганська язва** навістила місто Львів і його околиці. Кількадесять фір циганів розтаборилось на його передмістях і непокоять жебраниною, мантійством і крадіжю не тільки місто, але й сусідні села. Минулого тижня на полях коло Замарстинова прийшло між циганами до великої бійки, в якій один циган згинув на місци, а другий помер по дорозі до шпиталю.

— **Вбили селянина при стяганню податків.** До села Горець пов. Пружани (на Поліссю) прийшов екзекутор стягати податки. В домі господаря Антона Люкалика стрінувся з опором людий, що почали ставитися грізно до нього і до поліціянта. Екзекутор стрілив до Люкалика і вбив його на місци. Тоді товпа людий змусила екзекутора і поліціянта до втечі і на просторі 4 кільометрів кидала за ними камінням. Поліціянт дав 10 стрілів у воздух і цим відогнав розярених людий. Тепер влада переводить слідство в цій справі.

— **Жертви громом.** В селі Саджаві пов. Богородчани сховалися в часі бурі під дерево дві селянки і згинули від грому, що вдарив в це дерево!

— **Крадіж на почті.** В Борщовичах пов. Львів арештовано управительку почтового уряду Катарину Маслюк, що спроневірила почтові гроші на суму 5.100 зол

——o——

Відділ правної поради.

Веде пос. В. Целевич.

ЗАМІТКА. У цьому відділі будемо давати відповіди на запити кождого передплатника „Свободи“. Листовну відповідь одержить лише той передплатник, що пришле почтовий значок за 25 сот.

Окружні писарі.

Громадські писарі, яких установлює громадська рада, є сіллю в оці деяким старостам. Тому старости намагаються скасувати громадських писарів, а назначувати окружних писарів, установлених відразу для кількох громад. Відомо мені, що кілька тимчасових повітових зарядів, а властиво кількох старостів, як наказні комісарі повітової самоуправи, поділили свій повіт на кільканайцять писарських округів і видали зарядження, щоби начальники громад постаралися про ухвали своїх громадських рад того змісту, що касується громадських писарів, а на їх місце вводиться окружних писарів. Назначено навіть війтам реченці, в яких вони мають переслати такі ухвали громадських рад повітовим виділам. Такий окружний писар мав би бути писарем у кількох громадах і він в кожній громаді полагоджував би всі справи належні до писаря в означених днях. Окружним писарем міг би стати тільки той, хто відбув би окремий вишкіл і якого окрема комісія признала би здібним до ведення окружної писарки.

Введення окружних писарів являється новим наступом на права громадської самоуправи. Окружні писарі сповнювали би волю старости, а не волю громади. Крім цього установлення окружних писарів ввело би нові великі тягарі на громаду, тому що окружні писарі мали би бути дуже добре платні. В додатку установлення окружних писарів було би дуже невигідне для громадян. Громадський писар щоденно полагоджує громадські справи, а за окружним писарем треба би було шукати і розвідувати, в яких днях, де і коли він урядує. Вкінці бачимо на прикладі Волині, що там окружні писарі є великими панами, вони властиво мають в громаді (волості, ґміні) найбільший голос і можуть сміло про себе сказати: „громада це я“.

Зарядження в справі окружних писарів є протизаконне. Галицький громадський закон з 1866 р. говорить виразно в § 31-ім, що громадська рада установляє службові і урядові посади в громаді, означує число і платні урядовців і громадських слуг та рішає про умови і спосіб їх іменовання і їх забезпечення. Писар є лише урядовцем і слугою громади. Ніхто не може змусити громаду, щоби вона іменувала ту особу писарем, якої вона не хоче. Так само ніхто не може змусити громаду, щоби вона згодилася на окружних писарів. Знають це добре самі старости і тому вони велять начальникам громад постаратися про відповідні ухвали громадської ради. З усіх наведених причин українські громадські ради повинні повести рішучу боротьбу проти окружних писарів. Коли тільки схочемо, можемо виграти цю боротьбу, бо за нами закон і в найгіршому разі ми виграємо справу перед Найвищим Адміністраційним Трибуналом. Інформації відносяться до Галичини.

За пляновість сільсько-господарської орґанізації.

Зїзд Філій „Сільського Господаря“ та аґрономів Підгіря і Покуття.

Для виладження пляну дальшої праці „Сільського Господаря“ на Підгірю і Покуттю відбувся 26. червня ц. р. Зїзд Філій „Сільського Господаря“ і аґрономів з цего району в Станиславові. Нарадам проводили містогол. „Сільського Господаря“ посол Остап Луцький, голова філії в Станиславові інж. Іван Остапяк та проф. інж. Роман Стельмахів. В Зїзді взяло участь 15 філій „Сільського Господаря“ через своїх голов і секретарів та 9 аґрономів, крім того трьох референтів централі.

Зїзд радив над програмою праці „Сільського Господаря“ на найблизчих 5 літ в таких комісіях: 1) шкільна — голова інж. Стельмахів, 2) аґротехнічна — гол. інж. Мосора, 3) зоотехнічна — гол. інж. д-р Холевчук, 4) комасації і меліорації — гол. інж. Гр. Герасимович. Після переведення праць в комісіях, повний Зїзд обговорив всі постанови комісій та встановив основні точки нового пляну праці. Це перший раз в одній з наших господарських установ обговорено й усталено проєкт праці на довгий протяг часу, що безумовно мусить причинитися до її доцільности і пляновости.

Дискусія над цим проєктом виявила всі господарські бажання району і відкрила багато господарських справ, які досі не були не то обговорювані, але навіть знані.

Зїзд закінчив окремим рефератом посол О. Луцький, в якому начеркнув основи дальшої праці „Сільського Господаря“ та його програму внутрі і зовні власної орґанізації.

З пасічничої практики.

Роботи в пасіці підчас головного пожитку.

Найбільший пожиток в пасіці припадає на час цвіту лип, акації і гречки. Є то час найбільших спек. Пчоли бояться, щоби від горяча вулию не обірвалася робота і тому вилягають громадно на верх улия, а в поле літають менше пильно і зносять мало меду. Матка користає з порожних комірок і накладає в них яєчка. Для зменшення духоти в улию треба відчиняти в повалі чопи. В сильних пнях можна також забити на яких десять днів перед медобранням матку, щоби дальше не червила і не спиняла в зношенню меду до плястрів. Слабшим пням не забиваємо матки, тільки її перегороджуємо на кількох, звичайно трьох рамках.

Матку перегороджуємо в рамковім улию дощинкою. По однім боці дощинки буде напр. 7 рамок на склад меду, по другім боці дощинки в части задній улія будуть 3 рамки, на котрих матка може свобідно червити. Щоби пчоли мали до обох відділів свобідний перехід, треба або уставити дощину по самій середині очка, або в дощинку вправити бляху сітковану з очками так великими, щоби тільки пчола годна туди пролізти. Очко в добрім улію повинно знаходитися поза третою рамкою від задної стіни. Коли пожиток скінчиться, треба перегородову стінку виняти.

На час головного пожитку оплатиться перевезти пасіку в поле в ті місця, де найбільший пожиток. Бідні є пасіки на пів милі або і більше віддалені від лип і гречок, бо пчола мало разв оберне на день з медом. Пчоли перевозимо в поле вечером волами на драбинястім возі, вистеленім добре соломою. Щоби рамки в улію не рухалися, треба повбивати в бічні стіни досить довгі цвяхи. Очка і чопові отвори в уліях треба заспікувати: улії на возі тісно оден при другім уставити і обвязати всі ужиском. Віз мусить їхати поволи, нога за ногою. Уставлені на новім місци пчоли відситкувати аж рано.

Пчоли можуть в часі доброго пожитку зібрати дуже багато меду, як тільки мають досить місця, де моглиб його помістити. Дбалий пасічник повинен мати спорий запас рамок з порожними плястрами, котрі вставляє до улія підчас медобрання. Спільний пень потрафить за 2—3 дні в часі пожитку заповнити і 10 рамок медом. Мід цей треба витрясти (витріпати) на мідниці, що повинна знаходитися в кождій добрій пасіці. Звичайно пасічник вибирає з улія 4 до 6 рамок з медом, а на їх місце вкладає зараз інші порожні плястри: рамки витріпані на млинку вкладає другому пневи на місце вибраних і так перейде цілу пасіку. При вибиранню рамок з уліїв уважати, щоби не затратити де матки. Памятати, що в часі доброго пожитку можна що другий день витрясати мід; але годиться лишити 3 або 4 рамки з медом в улію на випадок непогоди.

Коли пчоли починають вже пхатися до мідниці, то це знак, що вже пожиток в поли устає і тоді треба перестати вибирати мід в пасіці. Під кінець пожитку переглянь всі пні, чи мають матку, чи мають досить пчіл і чи мають бодай 20 фунтів меду, то є 4 до 5 рамок залитих повно медом. Всі уваги, помічені при осінній ревізії, запишіть собі в книжочці, щоби знати докладно про стан кождого пня, бо на свою память в більшій пасіці нема що числити. *М. Бардеґа.*

Дописи.

ЛИСЯТИЧІ, ПОВ. СТРИЙ. **(Свято „Сільського Господаря“).** В неділю, 9. червня обходило село Лисятичі в Стрийщині торжественно свято „Сільського Господаря“. По Службі Божій відправив о. Андрій Пеленський, місцевий парох, під хрестом Свободи панахиду за бл. п. провідника „Сільського Господаря“ д-ра Евгена Олесницького, та членів Кружка „Сільського Господаря“ в Лисятичах. По обіді відбулася Академія в „Народнім Домі“, на якій промовляли посол Остап Луцький про господарське положення українського народу під Польщею, та інж. Евген Храпливий про завдання і працю „Сільського Господаря“ на селі. Закінчив о. Пеленський візванням присутніх до орґанізації у своїй власній хліборобській установі. В святі взяло участь багато соток українських хліборобів, передовсім жіноцтва, а велике зацікавлення було видно у всіх присутніх, які зійшлися, щоби гідно вшанувати великий хліборобський день та подумати про свою майбутність. Село Лисятичі належить до одних з перших, які йдуть скорим кроком у господарському поступі. Перевело вже у себе меліорацію кількохсот морґів пасовиська отвертими ровами (коло 7 км. ровів), селяне роблять проби з садженням і пересаджуванням збіжа, уживання штучних погноїв стало вже правилом в їх господарстві, сіяння переводять у великій частині сівалкою, а тепер задумують заложити при Кружку „Сільського Господаря“ спілки контролі молочности.

ПУКІВ, ПОВ. Рогатин. Свято „Сільського Господаря“ і Шевченківський концерт. Дня 2. червня ц. р. відбулося в Пукові велике й величаве свято „Сільського Господаря“ і Шевченківський концерт. Свято почалося молебнем в церкві, де о. Василь Соловій виголосив гарну проповідь про значіння свят „Сільського Господаря“. Потім уряджено похід на чолі з дітьми місцевої школи до читальні „Просвіти“. Реферат про значіння „Сільського Господаря“ як станової орґанізації українського селянства виголосив посол Степан Кузик. По святі „Сільського Господаря“ відбувся Шевченківський концерт. Хорові продукції пуківського хору під умілим проводом місцевого пароха о. Соловія випали дуже добре. Годиться зазначити, що громада Пуків, відома зі своєї орґанізації і патріотизму перед війною, цілком вилічилась з воєнного лихоліття і вибивається на перше місце цілого українського руху в повіті. Свій поступ завдячує громада спільній праці селян і місцевої інтеліґенції.

Нові книжки і видання.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ, ілюстрований науково-популярний журнал, ч. 10—11, за липень і серпень. Львів, Тов. „Просвіта“, Ринок ч. 10.

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА, часопис т-ва „Учительська Громада“ у Львові, ч. 1—4. Львів, вул. Корняктів 1.

СВІТ ДИТИНИ, ілюстрований часопис для дітий, ч. 7 за липень. Львів, вул. Зіморовича ч. 3.

СОКІЛЬСЬКІ ВІСТИ, орґан українського сокільства ч. 4—6, Львів, вул. Руська ч. 20.

Ціни у Львові.

Збіже. Пшениця 48, жито 27, ячмінь 24, овес 25 гречка 33, кукуруза 34, сіно першої якости 12—13, другої якости 8—10, солома в околотах 7—8, конюшина немолочена 12—16.

Гроші. Доляр амер. 8·88, канад. 8·80, чеська кор. 0·27 австр. шілінґ 1·25, лей 0·05, франц. франк 0·34, швайц фр. 1·71, фунт штерл. 43·50, червонець 18.

Оповістки.

Світний Конґрес з нагоди 60-ліття Товариства „Просвіта“ відбудеться невідклично у днях 22—24. IX. 1929 р. у Львові. Звертається увагу всім референтам, щоби були готові зі своїми рефератами. — Конґресовий Комітет.
1—?

Кружок „Рідної Школи“ в Стрию уладжує приготовний курс до вступних іспитів до І. ґімн. кл. Початок 15. липня с. р. Зголошуватися перед 15. липня в укр. семінарі (Укр. Бурса).
1—1

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.